

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben háshos hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczka-utca 3.

A szerkesztőség kérésre viszályok
 vagy megbeszélésekre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A város és a káptalan. Némethy Károly belügyi államtitkárnak nagyváradai tartózkodása alkalmával egy feltűnést keltő incidens történt, amelyről a *Nagyvárad* *Napló* referense így számol be:

A csendőriskola kerítése mellett Rimler Károly polgármester a távoli földek felé intett, hozzátéve, hogy ez mind káptalani birtok. Az államtitkár a tanácsstagok felé fordult:

— Biz, ez szomorú. Utját állja a város fejlődésének mindennek. Olyan a leghaladóbb város is terület nélkül, holtkéz birtokok között, mint valami ország tenger nélkül. Elég baj ez!

Furcsán történt, ha így történt.

A csendőriskola körül tudvalevőleg a városnak van földje, nem a káptalannak. Ezt jól tudja a polgármester.

A káptalannak ide legközelebb eső birtoka a Kommendánsrét, amelyből a város felé eső részeket parcellázta a káptalan, tehát nem állja a fejlődés útját. A másik oldalon van Ősi, amelyből nagy területet adott a káptalan ingyen az árapasztó csatorna céljaira; a Körözs jobb partján pedig Micske pusztja a káptalan birtoka, amelyből éppen most engedett át ingyen minden bérösszeg nélkül 50 holdat a városi csatornázás terítő telepének céljaira.

Tehát itt sem állja útját a város fejlődésének, sőt önzetlenül nagy áldozattal szolgálja a város érdekeit s ezzel szemben a város anyit sem tesz meg, hogy kövezetet adna a

káptalansornak. Pedig ma már a legsötétebb »katonavárosos« is aszfalton járnak.

Egyes privilegizált utcákon már régóta van csatornázás, de vajjon mikor lesz már csatorna a püspöki palota előtt, meg a káptalan soron!?

Ezeket mind igen jól tudja a polgármester, de vajjon megmondta-e az államtitkárnak?

Azt is nagyon jól tudja a polgármester, hogy Nagyvárad város újabb fellendülését az a példátlan áldozatkészség tette lehetővé, amelyet a püspök és a káptalan tanusított a regélemegváltás alkalmával, amikor milliókra menő ingyenajándékot kapott a város az ugynevezett »holt kéz«-től. Vajjon ezt is megmondta a polgármester az államtitkárnak?

Éppen most folynak az iskolai beiratások Nagyvárad tanköteleseinek körülbelül felét a püspök és a káptalan iskolái fogadják be. Ezeknek az iskoláknak a fentartásához a »holtkéz« még a római katolikusok 5 százalékos iskolai adóját sem veszi igénybe, hanem nagylelkűleg átengedi azt a városnak.

Ezt is nagyon jól tudja a polgármester de vajjon megmondta-e az államtitkárnak?!

Pedig ugy illenek, hogy részre hajlatlan, az igazságnak a való ténynek megfelelő információt adjon neki. Hanem akkor persze az államtitkár véleménye sem lenne — igazság nélkül szűkölködés akkor az államtitkár sem kockáztatna olyan vakmerő, minden alap nél-

küli ítéletet, hogy az a testület állja útját a város fejlődésének, amely annak a multban is, a jelenben is legnagyobb jótévője.

Kik akarják a tanítóképzés államosítását?

Forradalmi szellemmel táplálkozó titkos társasági kultursmokok a páholyok titkos határozatait a profán életbe kezdik dobálni. A konkolyhintést diadalmi mámmorral fogadja sajtójuk. Vezércikkében magasztalják a modern kor szellemében haladó tanítókat, kik az államosítást követelik. Az u. n. tanítói szövetség határozatánál nem tekintik azt hányan, milyen körülmények között és kik hozták meg ezt a határozatot. Kötelességet teljesítünk, mikor az igazsághoz hiven tájékoztatjuk a közönséget a tényvalóságról.

Mikor elismerésünket fejezzük ki a nemzet napszámósainak kitünően végzett munkájukért, akkor elismerésünk zászlaját mintegy öntudatlanul azon képezdék előtt hajtjuk meg, amelyek ezt a derék tanítói nemzedéket nevelték. Már pedig ma sincs több 22 állami képezdénél a 40 felekezeti képezdével szemben. Pedig az államot eddig sem akadályozta senki tanítóképezdék felállításában, az állami képzők kitünő volta is elhódíthatta volna

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Szentföld küszöbén.

Kevés helye van a földkerekségnek, mely iránt oly általános és oly régi volna az érdeklődés, mint Palesztina iránt. Immár négyezer éves története van ez országnak. A keresztény, a zsidó, a mohamedán egyaránt tisztelettel tekintenek a Szentföldre. A keresztény arra az áldott földre gondol, hol a világ Megváltójának földi élete lefolyt, a zsidó előtt elvonulnak a nagy nemzeti multnak emlékei, a mohamedán is tiszteli az ószövetség prófétáit és Isá-ban (Jézusban) a legnagyobb prófétát látja Mohamed után. A természettudóst érdeklik Palesztinának sajtáságos geológiai alakulásai, növény- és állatvilága, a történetbuvár és archaeologus pedig nap nap után újabb adatokra bukkan a föld mélyében, a régi Palesztina romjai között, melyek világosságot derítenek régi korszakok, népek, nemzetek történetére.

Mint a szentírásban tanárát, kétszeresen is ösztönzött a vágy, meglátni e szent helyeket, megismerni közvetlen tapasztalatból a vidéket, amelyen az ó- és újszövetség történetének legfontosabb mozzanatai lejátszódtak. Istennek legyen hála, az idei szünidőben megérkezett az alkalom. Igaz, hogy kényelem szempontjából éppen a legkevésbé alkalmas időbe, nyárra esett az út; de itt is áll, hogy a képzelt nevelészek sokkal nagyobbak a valódiaknál, s az

edzett, egészséges szervezet baj nélkül megbirja nyáron is Egyiptomnak és Palesztinának melegét. A levegő szárazsága, a tenger felől szinte állandóan fujdogáló szél nagyban csökkentik a meleget Egyiptomban és a Szentföldnek azon részén, mely a tenger és a Jordán között terül el.

Aki pusztán oly célból készül a Szentföldre, hogy lelkét minél több ájtatos emlékek gazdagítsa, hogy megható és épületes dolgokat lásson, mint például Lourdesban annak bátran adhatom a tanácsot: ne menjen Palesztinába. Amit ott látna és hallana, csak lerontaná benne a szent helyek iránt táplált kegyeletesei érzelmét. Fájdalom, a Szentföld mohamedán kézben van; a jeruzsálemi és bethlehemi két szentély közös tulajdona a katolikus és szakadár szerzeteseknek; mindenféle tettegeségek meggátolására török katona állt őrt töltött fegyverrel ott, ahol a »béke Fejedelmé« született. Jeruzsálem semmi különös szépséget nem mutat, s Keleten — kevés kivétellel — mindenütt látható a hagyományos szenny és nemörödomség. Palesztinát csak úgy érdemes beutazni, ha történelmét ismerjük, s a szomorú jelenből vissza tudunk szánynalni a multba. Ez esetben a szentföldi ut minden tekintetben tanulságos, sőt épületes is lesz.

Midőn a Szentföldre készültem, megígérttem a Tiszántul szerkesztő urának, hogy a lap hasábjain majd beszámolok utamról. Mindjárt előre bocsátom, hogy távolról sincs szándékom Palesztináról kimerítő tanulmányt írni. Ilyenmü munka már nem egy jelent meg s utazásom-

nak célja is első sorban a tanulás volt, nem a tanítás. Mindamelllett talán nem végzek fölösleges munkát, ha az uton szerzett impressziókat, a látott és hallott dolgokat lapunk olvasóival is közlöm.

*

Ott állunk a Szentföld küszöbén*, Jaffa
 * Julius 19-én.

előtt, hová Port-Saidból 12 óra alatt hozott az osztrák-magyar Lloydnak »Dalmatia« nevű hajója. Alexandriában könnyű volt a partra szállás, a hatóságok gyorsan elvégezték teendőiket, de itt hamarosan észrevehettük, hogy ázsiai Törökországban vagyunk, hol másként gondolkodnak az emberek az idő értékéről. Itt senki sem jött. Hajónk már reggel 6 órakor ott állt a kikötő sziklái előtt, de majdnem 12 óra lett, mire kiszállhattunk. Ugy álltunk Jaffa előtt, mint egykor Mózes és a zsidók az ígért földje előtt: láttuk mi is az ígért földjét, de be nem mehettünk. Nehány nappal azelőtt Port Saidban még vesztegár volt pestis miatt, de mire számunkra eljött az utazás ideje, a vesztegár szerencsénkre már megszűnt. A vesztegár valóságos réme a tengeri utazásoknak: a hajóról néha 8—10 napig nem szabad mozdulni, az utasok nézhetik a tengert és viselhetik az étkezésért az összes költségeket. Ezt a veszteglést szerencsésen elkerültük, de így is feljötték hajónkra az egészségügyi közegek és fejenkint 7 és fél piasztert (mintegy másfél koronát) fizettettek; a III. és IV. osztály utasait pedig még külön fertőtlenítésnek vetették alá.

a tanuló anyagot a hitfelekezeti képzőtől s hogy mindez nem történt meg, annak egyszerű oka az: az állam is elismerte, hogy a hitvallásos képzők betöltik hivatásukat, a képzők fentartásának jogelkobzása nemcsak vandalisztikus jogszfosztás lenne, hanem súlyos anyagi megterhelést is jelentene az államnak. Nemcsak kulturális, jogi, hanem fontos gazdasági szempontok is a hitvallásos tanítóképzés támogatói.

Maga a társadalom is a hitvallásos oktatás híve. Mire tanubizonyságul szolgál maga az élet. Hitvallásos iskolákba oly nagy számmal küldik a szülők a gyermekeket, hogy alig képesek befogadni a jelentkezőket, mert ide küldhetik legnyugodtabban a szülők gyermekeiket, hogy az édesanya által beplántált vallásos szellemet megörzik. A hitvallásos iskola jellege megköveteli, hogy az oktatás gerince a vallásos nevelés legyen. S ha ezt a hivatását betölti az iskola, akkor óriási fölénye van a többi iskola felett. Hamarosan átértették ezt a francia családapákis, miért is most óriási áldozatok árán alapítanak iskolákat, hol az embert életre és üdvösségre nevelik, keresztény szellemben és nemzeti irányban, mert hitvallásos szellem nélkül a köznevelés az embernek még csak földi jólétét sem biztosítja.

Hitvallásos iskoláink megtették mindig nemzetünk iránti kötelességeiket, hiszen mikor »megnehezült az idők járása felettünk«, a hazafias szellemnek legerősebb bástyái a katolikus iskolák voltak. A hazafias szellem ellen nem is merészel szólni senki, így hát meg kell állapítanunk azt, hogy aki a katolikus tanítóképzők államosítását követeli, az hazafiatlan, az a magyar nemzeti művelődésnek esküdt ellensége. Mert aki igazán akarja a magyar kultúra emelkedését,

aki a nemzeti haladásnak és a népművelésnek nem talmi barátja, az hálásan fogadja az egyháznak bőkezű jobbát, mely nem szűnt meg ezer esztendő után is nemes áldozatkészséggel milliókat költeni iskolák fenntartására.

Ámde az egyház iránti megátalkodott sántáni gyűlölet képes volna a nép fiainak százezreit sötétségre kárhóztatni a hitvallásos iskolák beszüntetésével, hogy az Isten képét kiöljék az emberből, szívesen raknának a roskadozó nép vállára újabb adókat új iskolák állítására, ott ahol már van. Azonban a magyar nép nyissa ki jól a szemét és ne hagyja magát megtéveszteni a mondva csinált közvéleménnyel. Ha a tényeket mérlegeljük rögtön tisztában leszünk azzal, igaz-e, hogy a magyar tanítóság kívánja a tanítóképzés államosítását?

A tanítók országos szövetsége közgyűlése kapcsán vezércikkék és tudósítások arról szóltak, hogy a tanítóság »óriási többsége« »impozánsan« »hatvannégy egyesület« »háromszáz kiküldöttel«, stb. kívánta a tanítóképző államosítását. Holott az u. n. orsz. szövetséggel sem a 7000 tagot számláló állami tanítók egyesülete, sem a 16.000 tagot számláló kath. tanítók orsz. egyesülete nem vállal közös-séget. A katolikus tanítók hivatalos újságja a »Népnevelő« vezércikkében így nyilatkozik a Szövetségről:

Dicséretükre, a kebelbeli sajtójuk nekik tulajdonítja, hogy most már megdöntötték a hitvallásos tanítóképzőket Magyarországon és elvették a hitfelekezeti képzőknek törvényben biztosított tanítóképesítési jogát. Bizony-bizony elszomorodik a szívünk azon a módon, ahogyan nálunk a magyar tanítók nevét és a magyar tanítók tiszteletreméltó táborát egy kis maroknyi csoport honnan és hogyan vett jogcímen képviseli? Már

ráműtöttünk arra, hogy e szövetség jogosulatlanul hirdeti azt, hogy ő a magyar tanítók egyetemének képviselője. mert ehhez jogcíme nincs, miután mint szövetség nem a szövetségesek megkérdezésével, közreműködésével és hozzájárulásával alakult. Az ugynevezett szabadgondolkodók egy kisded csoportja összeállott Budapesten, alapszabályt készített, azt miniszterileg is jóváhagyatta, egyszer azután megalakult és a megalakulás után tudtára adta az összes hazai országos egyesületeknek; hogy most már a megállapított tagsági díjak beszédésének kötelezettségével jelentsék be tagjaiknak számát, nevezzék meg képviselőiket, akikkel azután »korszerű« és »nagy eszméket« fog alkotni — a szövetség.

Ily eszmegyűlésre gyűltek össze azok a különben jóhiszemű vidéki tanítók, akik a fent vázolt módon létrejött szövetségbe — talán a magyar tanítók egységének lelkesítő szép gondolatától vezetve — előzetes tájékozódás nélkül — beléptek. Ez az eszmegyűlés, mely a »Magyar Tanítók Országos Szövetsége« szép nevének tartalmánál fogva meg nem felelő, bizony igen gyér gyűlés volt — 58-an hoztak határozatot az államosításról — és a hangadók benne az »alapítók« voltak.

Köszönységünk folytán a katolikus sajtó még nem hódított keilő tárt s így a valóigazságot sokan nem fogják megismerni. S így készül nálunk mindenről a közvélemény. Herosztráteszek, akik soha semmit nem alkottak, gyujtogatnak s a kárörvendő kenyeres pajtlások ütik a rézdobot.

Szétszórtan tizenkét milliónyi létünkre sem fogunk győzni. Ringy-rongy irkafirka folytonos piszka ráragad a nép lelkére is.

Már itt alkalmunk nyílt megismerkedni a török pénznek elképzelhetetlen zavarosságával. Minél többször tanulmányoztam előzetesen a török pénzt, annál kevésbé értettem azt meg. Legközönségesebb pénzek: a *medzsidie* (20 piasztter, körülbelül 4 korona), ennek fele és negyedrésze; az ezüst *piasztter* (kb. 20 fillér) és ennek kétszerese, továbbá a réz- és ezüst ötvényből készült, de nagyon csunya *beslik* (kb. fél korona), *fél-beslik* és a *metallik*, a besliknek tized része. Török lírát, melynek értéke mintegy 20 frank és ennek többszöröseit az egész uton nem láttam. A legtöbb *beslik* és *metallik* nagyon kopott, sőt át is van lyukasztva, de azért elfogadják. Európai Törökországban az ezüst piasztter és a metallik a váltópénz. Ez eddig nem volt oly bonyolult dolog, de a pénznek jóformán minden városban más és más az értéke. Így például Beyruthban a török lira 124 és fél piaszttert ér, Damaszkuszban 130 at, Konstantinápolyban körülbelül 118-at, Smyrnában 123-at. Sőt mi több: a medzsidie Konstantinápolyban a közönséges életben 20 piaszttert ér, a póstahivatalban azonban csak 19-et. Talán maga a felséges szultán sem tudja, hogy mennyit ér birodalmában a pénz! A 20 frankos aranyat mindenütt elfogadják, a legtöbb helyen az ezüst frankokat is. Eleinte nem tehetünk okosabbat, mint szó nélkül elfogadni a visszaadott összegeket; hogy eközben hányszor károsodtunk: *Allah álam!**

Mig az orvosi vizsgálat tartott, szemünk

* »Allah jobbau tudja!«

Jaffa felé fordult, mely egész terjedelmében bontakozott ki előttünk. Távolról nagyon szép képet nyújt, amint a hegyoldalon és a tengerparton végighúzódik. A város héber neve: *Jaflo* tényleg »szépet« jelent. A nagy szt. Ferenc reudü zárda a templommal, továbbá a város mecsetjei, a világitó torony nagyon jól látszanak; környéke csupa kert. A város kiterjedése nem nagy, lakosainak száma 30000 körül jár. Már az ókorban nevezetes hely volt: III. Thutmes egyptomi királynak győzelmes feliratán (Karnakban) szerepel *Jofu*. Jónás könyvében a próféta Jaffából indul utjára. Pompejus korában is szerepel a város. A kereszténység hamar tért foglalt Jaffában, szent Péter itt nyerte látomását, hogy a pogányokat is vegye fel az egyházba,* s ott támasztotta fel ugyancsak Péter halottaiból Tabithát.** Még ma is mutatják a házat, melyben az apostol-fejedelem állítólag lakott. A zsidó háboru idejében Jaffa elpusztult, de az 5-7. században püspöki székhely; a kereszties hadjáratok idején sokat szenvedett, sőt újra teljesen elpusztult, azonban a 18. század végén ismét erősség, melyet Napoleon 1799 ben ostrommal foglalt el. Ma élénk kereskedelmi gócpont és a Szentföldnek egyik fontos kikötő helye.

A jaffai kikötő különben világhírű, éppen rendezetlensége miatt. Óriási sziklák zárják el a partot, úgy hogy nagy hajónak a száraz földhöz közelednie teljes lehetetlenség. Ha Európában volnánk, a dynamit hamar segítene; de

* Apostolok Cselekedetei, 10. fejt.

** U. o. 9, 36. skk.

a török meg van győződve, hogy ezt Allah akarta így és különben is jól látja, hogy e sziklák a városnak természetesen védeimét képezik. A tenger Jaffa körül szinte állandóan hullámzik, úgy hogy — főleg télen — a kisállás valóságga veszedelmes, sőt néha lehetetlen. Nem egyszer kénytelen a hajó Jaffát kikerülni és felhaladni Haifaig, oly nagyok a hullámok. Jó időben csónakok és bárkák jönnek a hajóhoz; a podgyaszt bőlőkik és az utas megvárja, míg a hullám a csónakot felemeli, s akkor ugrik bele a hajó lépcsődjéről. Nyári időben a kiszállítás a leirt módon, de elég könnyen megtörténhetik.

Bármennyire piszkos és rendezetlen város is Jaffa, bármennyire szűkek az utcái, holott népe folyton tolong egymás hátán, mégis kimondhatatlanul édes volt a tudat: ott állunk a Szentföldön, az Ur Jézus szülőföldjén, a bibliai események területén. Szinte hihetetlennek tűnt előttem, hogy ott vagyok azon a földön, mely valamikor látta a pátriárkákat, a választott nép honfoglalását, a zsidó nemzet ténykorát, a próféták működését, az assyr-babylon és sziriai hatalom versengéseit; majd azután: ezt a földet áztatta könnyeivel és vérével Jézus Krisztus, itt élt a Boldogságos Szűz, itt működtek az apostolok. A multnak mennyi emléke, hogy annál sivárabbnak tűnjék fel a jelen! Palesztina most államilag Törökországhoz tartozik. Szíriával együtt, de lakóiban nemzeti összetartásról szó sincs. Az embereket a vallás és az anyanyelv csoportosítja.

A különböző nemzetek telepítései sem

A konkolyhintók gonosz munkája ellen minden téren védekezni kell. Közel állunk egy eljövendő kulturharchoz. Azért szervezkednünk kell mig nem késő. A zászló ki van bontva csak sorakozni kell alája. Az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület csak úgy és akkor fog tudni hivatásának megfelelni; iskoláink védelmében, fejlesztésében és fenntartásában, ha az egész katolikus társadalom siet támogatására, meg kell ismernünk és szeretnünk egymást és össze kell tartanunk a cselekvésben.

Ez pedig csak egyesülés révén lehetséges. Ha látni fogják ellenségeink a szervezetségünkben rejlő erőt, akkor majd hamar belátják, hogy vélt stenori hangjuk, csak kakaskukorikolás. Nekünk pedig eszünkbe jut az egyházarablók lár-májára: a kutya ugat, a karaván halad.

A bankszabadalom megújítása. Az osztrák és a magyar kormányok között még szeptember folyamán megindulnak a tárgyalások a jegybank szabadságának megújítása körül. A bank vezetősége már is hozzájárult az előmunkálatok kidolgozásához.

A salzburgi találkozó.

Ischl, szept. 1. A két belügyminiszter, gróf Aehrenthal és San-Giuliano márki, tegnap óta Ischlben tartózkodik. A tegnapi napon mindkét külügyminiszter kihallgatásra jelent meg a király előtt. Először az osztrák-magyar külügyminiszter jelent meg audiencián, amely tíz órakor kezdődött és alig félóráig tartott. A külügyminiszter beszámolt a salzburgi tárgyalásokról.

Alig hogy Aehrenthal gróf elhagyta a Kaiser-villát, megjelent ott San-Giuliano és Fasciotti kabinetfőnök s együttesen mentek audienciára. A király a legszívélyesebben fo-

lesznek törökké. Jóformán minden nagyobb európai nemzetnek vannak iskolái, postái, az otthon használatos levélbélyegei. A benszülött és bevándorolt egymás iránt többnyire idegengenek maradnak.

A keresztények rengeteg munkát fejtenek ki a műveltség meghonosításában, iskolákat, kórházakat, egyéb emberbaráti intézményeket tartanak fenn, de igen sokszor csak megfeszített áldozatok árán. Mindezekről, valamint Palesztina mai népeiről lesz még alkalommal bővebben megemlékezni.

Jaffában csak két órát tölthetünk, de ez elegendő volt; az említett épületeken kívül nevezetes alkotása nincs. A sok szűk és piszkos utcán átvergődve, siettünk a vasuti állomáshoz, honnan ma már naponként kétszer (reggel és délután) indul a vonat Jeruzsálembe. A jaffai vasuti állomás hossza 35 lépés, de a tolongás és piszkos melyet ott láttunk, párját ritkítja. A vasuti jegyre külön bélyeget kellett ragasztani. Európai ember Palesztinában csak első osztályon mehet, de ez méreg drága; a 87 kilométerre szóló jegyért tizenöt frankot fizettünk!

Végre megtörtént a beszállás; az állomási hivatalnok a nagy haranggal hosszasan jelt ad, a mozdony sipol, ahogy csak a gőz bírja, a kalauz hosszasan trombitál, felhangzik a »jallah« kiáltás, és a vonat lassan megindul »a szent város« felé.

Dr Pataky Arnold.

* »Előre«; eredeti jelentése voltaképen: »Isten-nel,« de midőn a török ezt kimondja, édes-keveset gondol Allahra. Ez el a szóval löki ki a rendőr a toakodót s így biztatja csacsiját a hajcsár is.

gadta az olasz diplomatákat és az audiencia több mint egy félóráig tartott. Délután félhárom órakor diné volt a Kaiser-villában, melyen Avarna és Mérey nagykövetek is jelen lesznek. A király a salzburgi találkozó emlékére az olasz külügyminiszternek magas osztrák kitüntetést fog adományozni. Fasciotti báró szintén kap osztrák rendjelet.

A félhivatalos Magyar Távirati Iroda tegnap délelőtt a következő kommunikét tette közzé:

— San-Giuliano márki utazása, melynek célja, hogy az olasz külügyminiszter ő csász. és kir. Felsége I. Ferenc József előtt bemutakozzék, valamint az olasz külügyminiszter találkozása Aehrenthal gróffal, mely Salzburgban végebe ment, újabb tanubizonyosága az Olaszország és Ausztria-Magyarország között fennálló barátságos és bizalomteljes viszonyának. A találkozás alkalmával a két államférfiúnak módja volt a szövetségi viszonynak megfelelő intim eszmecserét folytatni az európai általános helyzetről, valamint a közel kelet viszonyairól is. Ezen kérdések megítélésénél a nézetek örvendetes harmóniája volt konstatalható. Mindkét kabinet célja mindenekelőtt a béke és státuszkvó fenntartására irányul. Különösen a törökországi új rendtől Törökország konszolidálását remélik és a jövőben is rokonszenvükkel fogják kíséni a balkán államok boldogulását.

Nagyvárad közigazgatása augusztusban.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap tartotta rendes havi ülését.

A rendes folyó ügyeket tárgyalták.

Hlatky Endre főispán érdekes és megemléstésre méltó újítást hozott be a közigazgatási üléseknél.

A különféle ügyekben a közigazgatási bizottság II. fokban ítélt, s ezen ügyek legtöbbje panasz beadvány folytán a közigazgatási bíróság elbírálása alá jön. A közigazgatási bíróság ítélete azonban nem kerül a közigazgatási bizottság elé s így azokról a bizottságnak nincs tudomása. Hasonló ügyekben azután a közigazgatási bizottság következetesen egyformán ítélt, dacára, hogy sokszor a közigazgatási bíróság más álláspontot foglal el valamely ügyben.

Hlatky Endre főispán most azt a rendet hozta be, hogy tudomására hozza a közigazgatási bizottságnak a közigazgatási bíróság azon ítéleteit, amelyekben megváltoztatja a közig. bizottság határozatát.

Tegnap két ilyen felsőbb ítéletet mutatnak be a közigazgatási bizottságnak.

Sch. J. és alkalmazottját hamis tejnek idegen kannákban forgalomba hozásáért s más hasonló címeiken egyenkint 1200—1200 korona büntetésre ítélte a közigazgatási bizottság.

A közigazgatási bíróság azonban megváltoztatta az ítéletet s Sch. J.-t, a tulajdonost csupán 300 koronára ítélte, de a büntetés végrehajtását egy évre felfüggesztette, vagyis, ha egy éven belül nem jött újabb összeütkezésbe a törvénnyel az ítélet nem lesz végrehajtv.

A közigazgatási bíróság ezuttal először

alkalmazta a törvénynek az ítélet felfüggesztésére vonatkozó rendelkezését.

A közig. bizottság ülésének lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnöklete alatt jelen voltak: Rimler Károly polgármester, Bordé Ferenc főjegyző, dr Thury László v. főjegyző, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Varró Dömök mészaki tanácsos, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, dr Mayer László v. főorvos, Mezey Mihály, dr Várady Zsigmond, dr Hoványi Géza, dr Kurländer Endre, Kanta Jenő kir. főállatorvos, dr Moskovits József, Juricskay Barna tb. tanácsnok.

Az ülés megnyitása után a polgármester jelentését terjesztették elő, a közigazgatás augusztus havi állapotáról. A jelentés érdekesebb adatai a következők:

A közegészségügyi állapot általánosságban kedvező volt, amennyiben a születések száma, bár igen alacsony volt, jóval felülmulta a halálozások számát, sőt a legutolsó héten oly kicsiny volt a halálozás (18 helybeli és 2 idegen), hogy hasonló eset már évek óta nem fordult elő.

A fertőző betegségek közül a kanyaró megszűntnek tekintendő; vörheny 10 volt, halálozás nélkül; a roncsoló toroklob 12 esetben, 2 halálozással; a hasihagymáz 18-al szaporodott, 4 halálozással. A betegek közül 33 a kórházakban lett elhelyezve s ez is mutatja, hogy a főorvosi hivatal kellő eréllyel fogatosítja a betegek elkülönítését. Egyéb óvó rendszabályok is folyamatban vannak.

A járványkórházban 18 fertőző beteg volt ápolás alatt, meghalt 1. A gyermekkórházban 87 fekvő és 280 bejáró gyógykezelettet.

Született 70 fiu. 52 leány, összesen 122 gyermek.

Elhalt 63 férfi, 48 nő, összesen 111 egyén. Városrészek szerint elhalt újvárosban 20, Olasziban 21, Váralja-Velence-Csillagvárosban 21, a kórházakban 49.

Szegény beteg 430 gyógykezelettet az orsz. betegápolási alap terhére.

A közbiztonsági állapot kifogástalan volt. Lopás 87, sulyos testi sértés 12, könnyű testi sértés 25, sikkasztás 9, csalás 7, váltóhamisítás 2, hatóság elleni erőszak 2, szemérem elleni bűntett 1 és hamis pénz forgalomba hozatala 2 esetben volt bejelentve.

Letartóztatva volt 119 egyén, ezek közül eltoloncoltatott 107.

A közadók augusztus havi bevételi eredménye nem volt kedvező, amennyiben 1359 kor. 69 fillérrel kevesebb kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában.

A rendőrkapitányi hivatal kiadott 25 igazolványt s megszűnt 6 iparüzlet.

A jelentést tudomásul vették.

Ezután a kitűzött apróbb ügyeket: kórházi ápolási díjak iránti telebbezéseket, járdaköltségek iránti felszólalásokat stb. intézték el s az ülés véget ért.

A kolera.

Magyarország egyelőre elkerülte a kolera veszedelmét: — ezt e percben határozottan megállapíthatjuk. A hatósági intézkedések vagy talán még inkább a kedvezőtlen, hűvös időjárás egyelőre elhárították a veszedelmet felőlünk és így talán remélni lehet, hogy abban az esetben, ha a hatóságok egyforma lelkiismeretességgel tartják be a szükség-diktálta óvintézkedéseket, ez alkalommal a kolera-veszedelem rémhír maradt csupán.

Budapest, szept. 1. Vince László kézbesítő, akit tegnap koleragyanus tünetek miatt a kórházba szállítottak, ma reggel meghalt.

Newyork, szept. 1. Az egészségügyi hatóság a kolera ellen való intézkedésképpen el

rendelte, hogy az Olaszországból, Németországból és Oroszországból érkező hajókat szigorúan megvizsgálják.

Berlin, szept. 1. Friedrich Pál munkás, akit tegnap délután koleragyanus tünetek között kórházba szállítottak, ma reggel meghalt. Holttestét fölboncolták, de a boncolás eredményét nem tették közzé. Ma is több koleragyanus beteget szállítottak a kórházba.

Pétervár, szept. 1. Kerzon kormányzó-ságban három nap alatt harmincezeren betegedtek meg kolerában s ezek közül három-ezeren meghaltak. A poltavai kormányzó-ságban 249-en betegedtek meg és 120-an haltak meg. A karkovi kormányzó-ságban 3284-en betegedtek meg és 1465-en haltak meg. Odesz-szában eddig 500-an betegedtek és 270-en haltak meg.

Romániában nincs kolera.

Bukarest, szept. 1. A hivatalos román távirati ügynökség jelenti, hogy azok a hírek, melyek szerint Romániában koleraesetek fordultak elő, teljesen alaptalanok. Romániában még egyetlen koleraesetet sem konstataáltak. A kormány ennek dacára, úgy a fővárosban, mint a vidéken a legszigorubb egészségi tel-lyegetet rendelte el.

Pestis Magyarországon.

Máramarossziget, szept. 1. Ma reggel Körösmező felől a Máramarosszigetre haladó vonaton egy munkás külsejű ember betegedett meg és még a vonaton meghalt. A hulla pár perc múlva megfeketedett. A hulla boncolását még eddig nem tartották meg, azonban kétségtelen, hogy pestisről van szó. Az eset Máramarosmegyében leirhatatlan izgalmat és riadalmat keltett.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hírek.** *Fetser* Antal felszentelt püspök Bihar-Füredről, hol pár napig tartózkodott, ma hazaérkezik Nagyváradra. — Dr *Thury* László városi főügyész szabadságidejéről hazaérkezett s hétfőn átveszi az ügyészi hivatal vezetését s az iskolaszéki elnökséggel járó teendők végzését.

* **A virilisek névjegyzékének összeállítása.** Az 1911 évre érvényes magyar állami adót fizetők névjegyzékének összeállítása illetve kijelölése céljából a városi adóhivatal által adományozott kiadvány az 1886. évi XXI. t. c. 25 §-a értelmében folyó évi szeptember hó 2-án, szeptember hó 9-ig bezárólag heti 8 napi közmenet a polgármesteri hivatalban kitéve. Erről az érdekelteket oly felhívással értesitem, hogy a névjegyzék elleni felszámításukat a fentebbi határidő alatt szóval, vagy írásban megtehetik. Figyelmeztetem azokat, akik a fentebb hivatolt törvény 26. §-ában foglalt kedvezményt (egyenes állami adójuk kétszeres számításba vételét) igénybe venni óhajtják, hogy a 27. §- értelmében az igazoló választmány ülése alatt (szeptember hó 10. napján d. e. 10-től 12-ig) az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban nyilatkozzanak, és jogosultságukat igazolják, mivel ellenkező esetben az adó kétszeres számításba vételének kedvezményétől elesnek. Nagyvárad, 1910. szeptember hó 1. *Rimlér* Károly polgármester.

* **A népszámlálás elrendelése.** A képviselőház tudvalevőleg meghozta az idején népszámlálásra szóló törvényt. A belügyminiszter a törvény alapján kiadta rendeletét, amelyben a népszámlálás végrehajtásáról rendelkezik. Annál fontosabbnak tartja ezen népszámlálást, mert a tíz év alatti kivándorlásnak adja kárpót. A rendelethez a miniszter utasítást is mellékel, a népszámlálás mikénti keresztülvitelére. A népszámlálás 1910. december 31-én hajtandó végre.

* **Választás a polgári leányiskolához.** *Recht*-*Bauer* Zsófia igazgatónyugalmalépése folytán megüresedett a községi polgári leányiskola igazgatói állása. A pályázatot már meghirdették. Az igazgatónt a főispán nevezi ki, de a nyugdíjazás folytán megüresedett tanítónői állást az iskolaszék tölti be választás utján. A közig. bizottság *Mezey* Mihályt küldte ki választási elnökül.

* **Összeroncsolta kezét a gép.** Sajnálatos szerencsésétség történt tegnap a Széles Sándor asztalos ipartelepén. *Horváth* Sándor asztalossegéd az egyik gépen dolgozott, s egy szerencsétlen pillanatban a gép iszonyuan összeroncsolta a jobb kezét. A egyik újat azonnal amputálni kellett s még két ujját annyira összevágta a gép éles szerkezete, hogy örökre nyomorék marad.

* **A hájói gyilkosság.** Szirb Péter hájói marhakereskedő gyilkosa után serényen nyomoz a csendőrség. Bizonyos most már, hogy a gyilkos egész nap körénykezte és figyelemmel kísérte Szirbet, akinél sok pénzt sejtett. Csizmát, szürke nadrágot és sötét kabátot viselt, amint ezt a Félix-fürdőben többen látták. Kalapja, mely ottmaradt a gyilkosság színhelyén, szintén fontos nyom. Belsejében olvasható: a »kalap üzlete, B-Ujjaluban.« Hogy kinek az üzlete, a viseléstől már lekopott. A csendőrség hiszi, hogy hamar kézrekeríti a gyilkost, mert pénz nincs nála, amelyből elvonultan megélhetne.

* **Uj katasztrófa Kalabriában.** Kalabriából ismét heves földrengést jelentenek. Regeriában tegnap a sűrű földlökések következtében iszonyu pánik fogta el a lakosságot, nem tudni mi okból, kigyulladtak a katonai barakkok és istállók, a löszraktár felrobbant és számos házat romba döntött és megrongált a földrengés. Reggiából menekülnek.

* **Az osztálysorsjáték** tegnapi húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

100.000 koronát nyert: 96849.
10.000 koronát nyert: 65074.
5000 koronát nyert: 25496.
2000 koronát nyertek: 3271, 96143, 109920.
1000 koronát nyertek: 9712 18051 48416 65809, 67294 82016.
500 koronát nyertek: 2179 4977 5391 6287 6490 7669 9239 11795 12567 16059 16400 20212 20300 23428 28533 36018 44452 4463 45346 48823 49502 49546 51474 51763 52336 54300 54800 55150 56192 56358 57464 57854 61608 63438 64194 64513 64983 65623 68737 69270 69478 71068 73354 75301 76660 77082 78106 78907 78920 80252 81553 82372 85674 87359 88717 90718 93288 98757 98911 99985 103985 105455 105650 105956.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

* **A vízvezetési kutak átalakítása.** A tifusz és kolera elleni védekezésre vonatkozólag *Köszeghy* József városi főmérnök beadványt intézett a városi tanácshoz, amelyben rámutat, hogy az aknákkal és víztelenítő szeleppel bíró kutak veszélyesek a közegészségre, mert a csatorna nélküli aknáknak felgyülemlik a víz, ott megromlik s a víztelenítő szelepen át a fertőzött víz könnyen belejut a vízvezeték vizébe. Javasolja, hogy az összes ilyen víztele-

nitő szelepek eltávolítását rendelje el a város s annak ellenőrzésével a mérnöki hivatal, munkások felvétele által, bizassék meg. Ahol nem távolítják el a víztelenítő szelepet, ott zárják el a vizet. Az aknák mésszel fertőtlenítenek. A kutak környékét tisztán tartassák. Hát akkor mi lesz, ha a víztelenítő aknák eltávolítása után a kutak befagynak? Ez is nagy baj lesz ám!

* **Duhajkodás a rendőrrel.** Tegnap délután *Kovács* Imre, *Szabó* István, *Berecz* Gábor és *Glurovszki* József mezőtelegdi parasztleányek a váradvelencei állomáson nagy botrányt rögtönöztek. A Kolozsvár felé induló vonaton akartak nevezettek hazautazni a déli előtt megtartott sorozásról. *Kovács* Imre, aki teljesen ittas volt, a vonatra akkor akart felugrani, amikor az indulóban volt. A rendőr-őrszem az állomásfőnök figyelmeztetése után a részeg embert megakadályozta a felugrásban, amit a vonatban levő társai látva, leugráltak, körül fogták a rendőrt és megveréssel fenyegették, mert a társukat feltartóztatta. A garázda legényeket az állomás rendőrkülönítmény előállította a rendőrkapitányi hivatalhoz, ahol letartóztatták s ellenük az eljárást folyamatba tették.

* **Utcaseprők** felvételnek napi 2 korona 40 fillér díjazás mellett. — Az ajánlkozók jelentkezhetnek *Schlögl* Adolf rendőr tisztviselő I. emelet 14. sz. alatti szobájában.

* **Tolvaj cseléd.** *Weisz* Frigyes feljelentést tett *Fodor* Katalin nevű cselédje ellen, mert az pénztárcájából egy darab 100 koronást kilopott. — A rendőrség a tolvaj cselédet letartóztatta, s ellene az eljárás folyamatba tette.

* **Elveszett az olasz negytemető** Körös felőli részén levő földeken egy fél gyerekcipő. A szegény fiu szülei kérik, hogy a becsületes megtaláló a városházán, a közig. kiadóhivatal szolgájának szolgáltatassa át.

x **Magános urinő** ajánlkozik plebániára, vagy magános úrhoz gazdasszony-nak. Házvezetésben teljesen jártas. Cim: Nagyvárad, Lakatos-utca 161.

Üzleti értesítés!

SPITZER BÉLA

női és gyermekruha áruháza,
női és gyermekszalonja megnyílt

Rákóczi-ut, Weiszlovits-ház.

A legújabb felöltők, bluzok és kosztümök
készen és méret után, olcsó, sz. abottárak
o o mellett kaphatók. o o

Kérem a n. é. hölgyközönség szives pártfogását.

Vagyok tisztelettel

SPITZER BÉLA.

* **Borsalino,** *Pichler* és angol kalapnyári ujdonságok **REICHARD ARUHÁZABA** megérkeztek, hol legelegánsabb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

Uj üzlet! Uj üzlet!

GÁL FERENCZ

diszmi, játék és sport áruháza

a legtisztább hangu gramofonok és
lemezek gyári raktára

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület.

iskolahegedűk és tokok, kottatartók,
iskolátáskák, fiókos tükrök és teljes
internatusi felszerelések.

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű Wolfram négyöt és ami a régiekkel szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világitást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bómer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

<p>Ne felejtsetek Hölgyeim!</p> <p>Saját érdekükben megemlékni</p> <p>Radó és Kertész</p> <p>Kossuth-utca 2. sz. - Telefon 10-12. sz.</p> <p>Uj női divatruháknak meglepő szépségű árúit. Ismerjük meg felhívó óráit és az árúházaikat, hol ezután bizalommal oloson vásárolhatunk. Iskolaszervezőknek fényes és ne vegyünk másolat, mert itt legolcsóbb.</p>
--

Szíves tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kitüntető oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányaiból. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szíves pártfogását kérve tisztelettel:

HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfiszabók
Nagyvárad.

344

x **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében szeptember hó 1., 2., 3., és 4-én a következő pompás mozgatóképek lesznek bemutatva. 1. Mennyei birodalom. 2. Patkó legendája. 3. Fehér ur a kéményben. 4. Hazátlan. 5. Bolondos féltékeny. 6. Tévedések áldozata. 7. Rabszolganő önteláldozása. 8. Terasina. Belépti-díj nincs. Kezdeteste 9 órakor. Kintűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. érdemű közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein és Örlei* kávéházi tulajdonosok.

Moskovits „anatomiai“ cipők
a legjobbak.

Kaphatók: Gyár épület Kossuth-utca 5.
és Rákóczi-ut Bazár épület

SZINHÁZ.

Az **elátkozott kastély** című mozi legenda a Pannonia mozi műsorának legújabb szenzációs műsora, amely izgalmas részleteivel általános, mély hatást keltett. A Poiere regénye után készült hatóságos rege még csak ma lesz látható. Az új műsor különben a következő: 1. Pathe Journal. 2. Dodó tényképe. 3. Az elátkozott kastély. 4. Sofia látképe. 5. Egy arany szív. 6. Hasonlatosság pótlással. 7. Szerelmesből bábu.

TANÜGY.

Tanodai értesítés. A beiktatások és beiratások az 1910-11. tanévre folyó évi szeptember 1-12-ig az igazgatónál, 15-ig az egyes tanároknál eszközöltnék, ezen napon túl a főtétel csak külön engedély alapján történhetik. A beiratás alkalmával minden ujonnan belépő joghallgató köteles 6 korona beiratási díjat a könyvtár és minden joghallgató 1 koronát a Mensa Academica javára lefizetni. Az I. félévi tandíj is a beiratáskor fizetendő. Ugyanezkor benyújtandók a kellően (érettségi bizonyítvánnyal, lecke-könyvvel és legújabb keletű hatósági szegénységi bizonyítvánnyal) felszerelendő tandíjmentességi kérvények. Az I. éves joghallgatók sajátkezű aláírásukkal ellátott visítókártya nagyságu fényképeket is kötelesek a lecke-könyvükbe illesztés céljából elhozni. A pót és ismétlő alapvizsgálatok tolyó évi szeptember 9-től 14-ig tartanak. A »Veni Sancte« szeptember 15-én lesz, a nyilvános előadások szeptember 16-án kezdenek meg.

Igazságszolgáltatás.

„Pádua hercegnője“ utójátéka. A múlt év elején került színre Nagyváradon »Pádua hercegnője«, Wilde Oszkár alkotása, melyet *Rozsnyai Kálmán* író fordított és konferált. Ebből kitolyólag *Szirmay Ödön* hírlapíró, a »Szabadság« szerkesztője, éles kritika tárgyává tette *Rozsnyai Kálmán* személyiségét, amiért az rágalmozási pórt indított ellene. A bíróság azóta többször tüzött ki terminust az ügy tárgyalására, magánvádló azonban egyszer sem jelent meg. A tegnapi kütüző tárgyalás aztán eredménnyel végződött. Dr. *Fuskás Béla*, magánvádló képviselője, bejelentette a vád visszavonását.

MULATSÁG.

A Legényegylet háziestélye. A Katolikus Legényegylet szeptember negyedikén saját helyiségében, Teleky utca 13. szám alatt háziestélyt rendez, melyre tisztelettel meghívja az érdeklődőket a rendezőség. Belépti-díj: idegennek 1 K 20 fill., tagnak 60 fill.

IRODALOM.

Katholikus Szemle. A *Mihályfi* Ákos dr szerkesztésében megjelenő magas színvonalu havi folyóirat szeptember havi száma a közetkező tartalommal jelent meg: *Gizella* és a magyar királyné boldoggá avatása, *Fámer László* S. I.-től; A társadalmi kapillaris törvény, *Ichlicska* Ferenc dr-tól; *Szinyov* képművészete, *Vay Pál* dr-tól; *Vrig Benedek* költészete, *Szereghy Zoltán* dr-tól; Az arva, elbeszélés, *Domokos* is van dr-tól; Az Arlan tengeren, *Zoltán Vándor* dr-tól; *Fényes* arok szemleje dr-tól. Vegyi könyvism. r. u. e. b. i. r. a. t. o. r.

SPORT.

Ügető és lóversenyek Nagyváradon. Az ügető versenyek szeptember hó 9. és 11-én, a lóversenyek pedig szeptember 17. és 18-án tartatnak meg Nagyváradon. Mindkét verseny Nagyváradon a Bónai-kut melletti versenytéren lesznek lefuttatva. A versenyek kezdeté délután 2 óra.

Uj üzlet! Szülők figyelmébe! Uj üzlet!

Ajánlom dúsan felszerelt raktáramat. **Iskolahegedű és tok, iskolatáskák** és könyvhordó szijak, iskolakötények; harisnyák, haj-, ruha- és fogkefék, fésű, szappan, **flókos tükrök**, esőernyők, reggeli és sárcipők, mosdótálak, **evőeszközök**, teljes iskolai és internatusi felszerelések legolcsóbban beszerezhetők

Gál Ferencznél,
Nagyvárad, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

TÁVIRATOK.

Montenegró ünnepe.

Cottinje, szept. 1. A városi hatóság tegnap nagy bankettet adott az itt időző vendégeknek és a kormányok képviselőinek tiszteletére. A kormányzó üdvözlő beszéde után *Polit Mihály*, a magyarországi szerbek nevében hosszabb beszédet mondott, melyben méltatta *Ferencz Józsefnek* *Nikitához* intézett levelét és annak jelentőségét. Ezután a kormánypalota dísztermében bál volt, melyen több mint ezer résztvevő volt jelen. A királyi pár és a fejedelmi vendégek is megjelentek a bálon és a királyi pár kivételével részt vettek a táncban.

A tegnapi csapatszemle után a király több diplomatát fogadott, köztük báró *Giessi* osztrák-magyar követet, akinek jelenlétében poharát *Ferenc József* egészségére emelte, köszönetet mondva az ősz uralkodónak iránta és a monarchia iránt tanusított barátságos érzelmeiért.

Tegnap este *Konstantin* görög trónörökös és neje tiszteletére vacsora volt.

Szerb tüntetés királyunk ellen.

Szerajevo, szept. 1. A legvéresebb száju szerb ujság, a belgrádi *Politika* gaz módon, galádul, alattomosan „ünnepli“ *Ferenc József* király nyolcvanadik születésnapját. Az első oldalon közli *Cerajics Bogdán*nak, a szerajevói merénylőnek arcképét és dicsőítő cikket ír hozzá.

Egy nagykövet visszahívása.

Páris, szept. 1. A *Liberté* értesülése szerint az osztrák és magyar külügyi kormány a francia kormánytól *Barére* római francia nagykövetnek visszahívását kérte, mert ez a diplomata főfeladatának azt tekintette, hogy Olaszország és a másik két hármasszövetségi hatalom között egyenlenséget támasszon. A szarcburzi találkozón ez a kérdés is szóba jött.

Görög-török viszálykodás.

Konstantinápoly, szept. 1. *Griparrisz* görög követ a portánál tiltakozott a görög kereskedők és hajók bojkottálásá ellen, így a többi közt az ellen, hogy Szalonokikiban egy hajótört görög hajótól meglagadták a segítséget és hogy *Skutariban* megakadályozták egy görög halottnak eltemetését. Nagyon valószínűnek látszik a diplomáciai viszony megszakadása, amely esetben Franciaország

és Anglia fogja elvállalni a görög érdekek képviselését.

Konstantinápoly, szept. 1. A török külügyminiszter kijelentette a görög követnek, hogy a bojkott által megkárosodott görögök kártalanítására még csak gondolni sem lehet,

NYILTTÉR.

BÚTOR
jó kivitelben, jutányosan
REISZ
butorgyárában
Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u.7.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti fözsdetudósítások.

Budapest, szept. 1.

A gabonatözsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre — — —	9.81
Rozs októberre — — —	7.45
Zab októberre — — —	7.21
Tengeri júliusra — — —	5.70

Irányzat: Lebonyolít, lanya.

Értéktözsde.

Magyar hitel — — —	857.—
Osztrák hitel — — —	664.—
4%-os koronajáradék — — —	91.70
Államvasut — — —	747.—
Jelzálogbank — — —	482.—
Leszámitoló bank — — —	587.—
Hazai Bank — — —	308.—
Kereskedelmi részv. — — —	747.—
Rimamurányi — — —	691.—
Salgótarjáni — — —	640.—
Közúti vasut — — —	737.—
Városi villamos — — —	373.—
Adria — — —	557.—

Irányzat: Csendes, kevés üzlet.

A Máv. teljesítőképessége.

Nagyon élénk emlékeztünkben él még a három év előtti, amerikkázzsal párosult és torlódásokkal fűszerezett vasúti mizéria, amely téli évszakra, tehát olyan időpontra esvén, mikor a hajózás szünetel, a magyar kereskedő világnak kiszámíthatatlan károkat okozott. A mizériának azonban volt egy haszna is és pedig az, hogy még a koalíciós kereskedelmi kormány belátta, hogy a Máv. baja feltétlenül szanálandó és ennek következtében szentesítést nyert a beruházás.

Azóta a munkák a Máv. nál serényen folynak és folynak a jelenlegi kereskedelemügyi kormány kezében is, de azért a Máv. nak jelenlegi teljesítőképességével még abszolút nem volt tisztában és ennek következtében az idegi gabonaszállítás megkezdésekor alaposan túllőtt a célon s ha akaratlanul is, de kárt okozott a kereskedelemnek úgy, mint egyes iparágaknak.

A Máv. igazgatósága s a kereskedelemügyi miniszter ugyanis papíron számoitak és számadásuk a praksisban csütörtököt mondott.

A Máv. teljesítőképességének egyik csatlakozó mértékmutatója volt ugyanis minden időben az, hogy az aratás után és egyáltalában az őszi időszak alatt mennyi gabonát képes — a többi szállítmányok kifogástalan ellátása mellett — a fővárosba szállítani. Kimutatások szerint ez a mérték a három év előtti kritikusi időszakban a napi 5000 métermázsra, azóta pedig, az idegi év derekáig, napi 10000 métermázsra mutatott. De, mert úgy a vidéki szállítás, mint a rákosi rendező, a nyugati pályaudvar és a ferencvárosi, lipótvárosi pályaudvarok lebonyolító és befogadó képessége az utóbbi években nagy mértékben javult, valamint szaporodott a kocsik és mozdonyok száma. Az idegi új buzakampány küszöbén anélkül áll össze, mely azokat a szélesebb körű intézkedéseket volt megállapítandó, a melyeket a Máv. nak a nagy őszi gabona-szállítással szemben életbe kell léptetnie. Az anélkül beérkezett jelentések azonban, a melyek a Máv. jelenlegi teljesítőképességére engedtek következtetni, úgy látszik olyan rózsaszínben voltak összeállítva, hogy az anélkül és a Máv. nemcsak a szélesebb körű intézkedések telet döntött, hanem az utóbbi, elbizakodva, nekilátott a buza hanyat-homlok való szállításának, ami fővárosi malmokra kedvező viz volt és azok első szükségletüket vagonáruban földözték.

Igy történt azután, hogy mintegy három hét előtt a Máv. elkezdett naponta 35—45.000 mmázsra gabonát Budapestre szállítani, ez a szállítás azonban már két hét előtt már napi 25—35.000 mmázsra, az utolsó héten pedig 15—25.000 mmázsra apadt s közben bekövetkezett a torlódás, a póthatáridők életbeléptetése, csütörtökön pedig a Nyugati- és Lipótvárosi pályaudvarra irányuló kocsirakomány-deszka, épületfa, tűzifa- és téglaküldemények felvételeinek 8 napra terjedő telüggesztése. De ezért csak a kezdet kezdete s ha a Máv. vissza nem zökken a rindes kerékvágásba és meg nem elégszik a mai napi 15.000 mmázsra gabonaszállítványnak Budapestre való lebonyolításával (ami a 2—3 évi időhöz mérten elég szép haladás) akkor még jóval nagyobb baj fog a kereskedőkre háramlani, akik már ma is minden lehető viszonylatban a vízre tereltek darab áru- és egyéb tömegáru szállítmányaik egy részét és itt bonyolítják le ma már ismét gabonaszállítmányainknak oroszánrészt is, mert utóvégre ezt a kereskedő csak akkor teheti, ha vízmenti vidéken lakik, vagy ilyen vidékkel áll átrakodási forgalomban, avagy egyébként kapcsolatban.

De mit tegyen az a nagyváradi, kassai, debreceni, kolozsvári vagy egyéb olyan vidéki kereskedő, aki a vasúti szállításra van utalva. Ennek semmiesetre sem szolgálhat vizsgálatára, az hogy a malmok első szükségletének fedezésében a Máv. rekordot teremtett és hogy vízmenti kártársai az olcsó és gyors vizszállítás következtében még könnyen boldogulnak; hanem a legrövidebb idő alatt fel fog ismét tudni az ország vasúti vidékén lakó kereske-

dők tömege. Nem a Máv. ellen, hanem az ellen a kereskedelmi miniszter ellen, aki a Máv. igazgatóságát nem képes a javult helyzetnek okszerű kihasználására szorítani.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

102

— És hogy hívják magát, gyermekem? kérdé ő felsége, a kávét kitöltve. Szép nevének is kell lenni egy ilyen archoz.

A lányka elpirult. »Rózsikának«, szolt akadozva, idegesen igazgatva köténye szélét. Kezdé fölfogni, hogy minő helyzetben van, ámbár álomnak tetszett, hogy itt legyen a versaillesi palotában egyedül Franciaország királynéjával.

— Rózsika! ismétlé ő felsége; — én magam is voltam egyszer Rózsika, »Figaro lakodalmában« Olyan régen volt ez, úgy tetszik. És mégis emlékszem, hogy zöld ruhában voltam s nem kis gondom volt öltözésemre; de mégis nem gondolom, hogy abban a szerepben olyan jól néztem volna ki, mint kegyed. Ah! mit nem tesz az, ha ijak és szabadok vagyunk és nem nyomja semmi szívünket — mindenre rendelve vagyunk, csak királynénak nem.

— Madame, — rebege Rózsika, — ha kegyed kunyhóban született volna is, sem lehetett volna soha más.

— És maga udvaronc lett, kedvesem, mióta e palotába lépett, — viszonzá ő felsége nevetve; de hozzátevé komolyabban: Igaza van abban, a mit mond. Az én sorsom — vagy inkább kötelességem ez. Köztünk a legmagasabb is csak őrt áll helyén. Én megtartom a magamét holtomig. És most, gyermek, mondja el történetét. Ne féljen, beszéljen úgy hozzám, mint beszélne anyjához, vagy t stvérehez. Hisz én is leány valék, mielőtt asszonnyá tettem, s nő, mielőtt királynévá lettem.

Aztán Rózsika, nem minden pirulás és könyök nélkül s egyszerűen több öntudatos mosolylyal elbeszélte mindazt, a mi vele történt; nem csinált titkot a forradalmi párttal való összeköttetéséből s hogy azt mennyire gyűlöli; és őszintén bevallá, hogy vőlegénye e pillanatban fogoly az őrszobákban, a flandriai ezred egy százada fogta el a felkelők közt, kik az utcákon harcoltak.

— De, oh! asszonyom, — védekezett a leányka, vérdre borulva a királyné kezét csókjaival elborítva, — ő most úgy gyűlöli őket! Nem is tudott másról beszélni, mikor együtt lépdeltünk, ő és én, két tehetetlen fogoly, a katonák közt. Olyan erős az én Péterem és olyan bátor! Es azt mondta, hogy még ha halálra ítélnék is, csak azt kérné ki, hogy egyszer, csak egyetlen egyszer engedjék lándzsával a vörösek ellen menni és azután nyugodtan halna meg, ha megölt annyit közülök, amennyit csak elérhetet! De — de — ha el akarják venni az ő életét, asszonyom, akkor el kell venniük az enyimet is. En meghalnék, tudom, hogy meghalnék, ha valami történnék Péterrel.

— Legyen nyugodt, gyermekem, — felelé a királyné; — én oltalmam alá veszem Pétest, mint vettem magát. Ha ő hős és erős, és úgy szeretne lándzsás lenni, majd az lehet a saját testőrségemben. És mégis — és mégis, néha gonosz sejtelmeim vannak, hogy a bátrak és erősek lesznek az első áldozatok, s hogy oly idők következhetnek, mikor irigyelni fogják a holtakat, kik fegyverrel a kezükben haltak meg.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

HUSZÁR A.

lakás, butorozott szoba, üzlet-helyiség, fővárosi és vidéki ingatlan vétel-eladási és hirdetői irodája

BUDAPEST,

Zrinyi-utca 1. sz., Gresham-palota,
Telefon: 81-08.

Külön osztály ingatlan birtok, fővárosi házak vételére, eladására, cseréire. Ezenkívül mindennemű ügyben 5 kor. e. öleges bekvüldése ellenében utbaigazítást, felvilágosítást ad. E célra külön információs osztálya van. — Válaszbélyeg. — Legmegbízhatóbb vállalat. — Elsőrangú ajánlatok.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitünő italokat és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvén/társaság Nagyvárad.

I. Fiók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Fiók:

Rákóczi-ut, Bazár-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsősorú gyártmányainkra tiu és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Allandó nagy választékban kapcsolható fióküzleteinkben.

A REKLÁM

Allandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári-, kereskedelmi-, ipari-vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az élető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a leg-sikeresebben legjobban és legolcsóbban, megtudható

LEOPOLD GYULA

hirdető vállalat betéti társaság-nál

BUDAPEST, VII. k., Erzsébet-körút 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel és páratlan pontossággal eszközölnek hirdetések és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

256 kitünő naptár kizárólagos bérlete!

Költségvetések és -- Telefon
tervezetek ingyen! 12-06.

Állami felügyelet alatt álló

Nagyváradai Középiskolai Internátus

gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére. Egyenkinti tanítás nevelőtanárok vezetése és ellenőrzése mellett.

Szigoru korrepetálás és naponkénti hallgatás a feladott leckékből.

Az ellátás, tan- és nevelés díja egy tanévre 800 korona.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik közel a tanintézethez. — Izraelita növendékek kívánatra szigoruan rituális ellátásban is részesülnek. — Bő tájékoztatást kívánatra küld az intézet tulajdonosa és igazgatója, kivel értekezni lehet naponként 9-12-ig.

Nagyvárad, június hó 18.

356

Dénes Pál,

Tisza Kálmán-tér 9. sz.

intézettulajdonos és igazgató.

Baross-utca 60. számu ház földszintjén két szoba, konyha és mellék helyiségek ből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

2-3 középiskolát végzett fiu nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda R.-T.-nál.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehérműiek legjobb minőségben és kedvező árban

REICHARD - áruháza

czégnél kaphatók.

Telefon: 263 szám.

Hirdetések felvétetnek e lap kiadóhivatalában

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

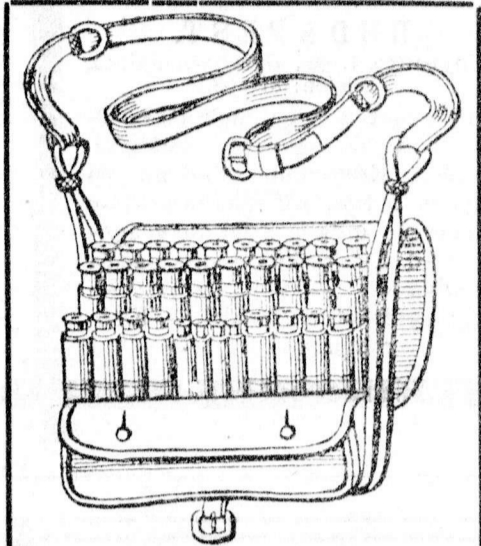
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. lőpor áruda

Wöllersdorfi vadásztöltények egyedüli elárúsítói.

Vadászati felszerelések, vadászfegyverek.

Mindennemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat

megtékintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb áron mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

BRAUN EDUARD

hirdetési irodáját

Budapest, VI., Révay-u. 1. szám

(Váci-körút sarok)

Fonciére-palotába helyezte át.

Telefon: 128-24.

Hirdetések felvétele
a világ összes hírlapjai részére.

Dijmentes felvilágosítások.

Kitüntetve: az első díjjal, elismerő okirattal, aranyéremkeresztrel, újság-reklámnak MINTASZERŰ elkészítéseért.

A kocsigyártás legújabb vívmánya!

A bérkocsitulajdonosok, fuvarosok és kocsitartó gazdák kényelmére a „WEST“-féle

hidegráf-húzó gép már állandóan működésben van úgy, hogy most a kerék tűz és víz

által megrongálva nem lesz, az ócska ráfot nem kell levenni a kerékről, s a csavarok sem

lesznek kiszedve, hanem a megtárgult ráfot a keréken rajta marad s az addig lesz tömörítve,

míg teljesen megfelelő; emellett a megtárgult kerekekre a megszorítás csak öt percet vesz

igénybe, úgy hogy azt a kocsitulajdonos meg is várhatja.

Felre tehát a régi módszerrel és húzassuk meg kerekünket hideg uton -o- Ráfemegszorítás 40 krajcártól feljebb csakis

Vadász és Grósz kocsigyárában, Sztaroveszky-utca 29. szám.